

دغدغه‌های دانشجویی برای مشارکت حداکثری

زهره رضایی
رئیس‌کلان گروه دانشگاه

مطابق برخی از اسناد، اولین نشریات دانشجویی بین سال‌های ۱۳۱۵ تا ۱۳۳۰ کار خود را آغاز کردند و از حدود ۷۰ سال پیش تاکنون این نشریات توانسته‌اند بسته به دهه فعالیت و نوع فعالیت خود، اثرگذاری

دانشجویی که در دهه هفتم حیات خود به سر می‌برند، این روزها ویژه‌نامه‌های انتخاباتی مختلفی را منتشر کرده‌اند. در این گزارش به مرور هفت نشریه می‌پردازیم.

جریان‌های سیاسی انتخابات مجلس زیر تیغ «تحکیم»

اتحادیه دفتر تحکیم وحدت، نشریه‌ای رسمی با عنوان نشریه «تحکیم» دارد. این نشریه در ویژه‌نامه انتخاباتی خود که در اسفندماه ۱۳۹۲ با تیتر «مجلس در رأس امور کشور است» منتشر شد، به بررسی جریان‌های سیاسی انتخابات مجلس، مقایسه حقوق و مزایای نمایندگان مجلس در ایران و سایر کشورها پرداخته و جستاری نیز بر اهمیت رابطه بین دولت و مجلس داشته است. در بخش بررسی جریان‌های سیاسی انتخابات مجلس به قلم علی شفیعی از دانشگاه امیرکبیر، از بلا تکلیفی اصولگرایان و نداشتن ایده جدید قالیباف و اطرافیان‌ش تا تحریم انتخابات از سمت اصلاح‌طلبان و تحركات پشت پرده علی لاریجانی سخن به میان آمده شده است.

در بخشی از این یادداشت آمده است: «اسفند امسال

انتخابات مجلس دوازدهم برگزار می‌شود و به تدریج آرایش جریان‌های سیاسی کشور در حال شکل‌گیری است و نقش خود را در پازل انتخابات مشخص می‌کند. به دلیل لیستی بودن انتخابات مجلس، جریان‌های سیاسی اهمیت بیشتری دارند زیرا که مهم، به دست آوردن کرسی‌های بیشتری است که این کرسی‌ها را تنها جریان‌ها می‌توانند پُر کنند. امسال بر خلاف سال‌های گذشته، بحث‌های حول انتخابات بیشتر از اینکه روی هویت و ایده‌های جریان‌ها باشد روی مشارکت یا عدم مشارکت آنها در انتخابات شکل گرفته است و جریان‌هایی هم که تصمیم بر ورود به صحنه انتخابات گرفته‌اند وقت خود را بیشتر به رایزنی‌های انتخاباتی برای رسیدن به یک لیست مشترک گذاشته‌اند تا رساندن ایده‌هایشان به مردم.»

«هفت‌تیر» و چند مرده حلاج بودن نمایندگان مجلس!

از دیگر نشریات دانشجویی که به داغ شدن تنور انتخابات در بین دانشجویان کمک می‌کند، نشریه «هفت‌تیر» یا «تیر» چند مرده حلاجی» است که ذیل بسج دانشجویی دانشگاه شهید بهشتی (ره) فعالیت دارد. در ویژه‌نامه انتخاباتی این نشریه به موضوعاتی چون واکاوی چرایی کاهش مشارکت در انتخابات، رقابت‌های انتخاباتی، تاملاتی پیرامون انتخابات، در حاشیه قرار گرفتن انتخابات خیرگان رهبری، رد صلاحیت حسن روحانی، کارنامه اقتصادی مجلس یازدهم، جمهوریت از تئوری تا اجرا و جایگاه مجلس در حقوق اساسی پرداخته شده است. همچنین در این ویژه‌نامه، مناظرات دانشجویی و مصاحبه نیز آورده شده است. حبیب‌الله کلاتری، معاون سیاسی بسج دانشجویی دانشگاه شهید بهشتی در بخشی از سرمقاله این شماره نشریه که با عنوان «چندمرده حلاجی!» به چاپ رسیده،

می‌نویسد: «امروز هم راه حل مشکلات کشور را غیر از مشارکت سیاسی مردم نمی‌بینیم؛ شاهد مثال آن هم اینکه هرکس دلسوز این کشور و ملت است دعوت به حضور در انتخابات می‌کند و هرآنکه خائن به این کشور است مردم را از مشارکت و سهم خواهان سیاسی هستند که سال‌های آن قدرت‌طلبان بر صندلی‌های قدرت تکیه زده و با بنیان وضع موجود هستند. مشارکت سیاسی تنها ابزار ممکن برای تغییر وضع موجود و بیرون انداختن این گروه است. در آخر به داوطلبان هشدار می‌دهیم که به جای تمسک به احزاب و لیست‌ها، حضوری واسطه در بین مردم و دانشجویان و گفت‌وگوی صریح و شفاف با آنان و تضارب آرای سیاسی را سرلوحه خود قرار دهند؛ کشور ما تا به امروز کم از جناح‌گرایی‌های مختلف آسیب ندیده است.

مجلس در کوچه شفافیت «جیم» زد؟

برای مورد سوم به سراغ ویژه‌نامه انتخاباتی نشریه «جیم» رفته‌ایم که صاحب امتیاز آن انجمن جامعه اسلامی دانشجویان علوم پزشکی شیراز است. در این ویژه‌نامه، به موضوعاتی همچون شاخص‌های نماینده‌تر از دیدگاه امامین انقلاب، اثر رای دادن و اهمیت انتخاب، شفافیت آزمون ناموفق مجلس یازدهم و به رسمیت شناخته شدن حق اعتراض و نقد مردم پرداخته شده است. یکی از مهم‌ترین یادداشت‌های این نشریه، پرداختن به قانون شفافیت است که در آن اشاره شده این شعار بود که مردم را در ابتدای کروز به پای صندوق‌های رای آورد. همچنین در بخشی از یادداشت رای بدم که چی؟ نوشته محمدامین جعفری از ادوار جاد، اشاره شده است: «بی‌تردید شرکت کردن

در انتخابات رفتاری دموکراتیک است و کسی نمی‌تواند ما را مجبور کند که رای بدیم یا ندهیم، اما می‌توانیم در مورد تصمیم خود فکر کنیم و آن را به بحث بگذاریم. دموکراسی یک «فرآیند» فرهنگ است. هیچ حکومتی به مردم دموکراسی نمی‌دهد و دموکراسی در هیچ مغازه‌ای به صورت بسته‌بندی شده عرضه نمی‌شود. دموکراسی یک فرآیند فرهنگی، تدریجی است که باید با گذشت زمان در مردم نهادینه شود. اگر با دموکراسی قهر کنیم باید بدانیم که هر «رای خاموش» رسیدن به بلوغ کامل سیاسی را کند می‌کند و بلوغ کامل سیاسی یعنی داشتن جامعه‌ای شفاف، پاک و آرمانی که هر انسانی مقتضای آن است.»

«قیام» و مساله استضعاف جمهوریت

برای معرفی چهارمین نشریه، به سراغ نشریه «قیام» از مجمع دانشجویان عدالتخواه دانشگاه تهران رفته‌ایم که با تیتر استضعاف جمهوریت منتشر شده است. در این شماره از نشریه یادداشت‌ها و مطالبی چون همه برای مشارکت؛ یکی علیه همه، جمهوریت در قانون اساسی و استضعاف جمهوریت پرداخته است. در بخشی از یادداشت جمهوریت در قانون اساسی، نوشته زینب سادات میرصانع اشاره شده است: «هر چه پیوند میان مردم و حکومت از وقت بیشتری برخوردار باشد، پای قوانین بیشتر و راحت‌تر به جریان حیات اجتماعی باز شده و از کارکرد خود برای رسیدن به غایات بهره‌مند می‌شوند. یکی از ظرفیت‌های

مهم قانون اساسی جمهوری اسلامی، توجه به این امر در اصول و روح حاکم بر آن است. بنا بر قانون اساسی جمهوری اسلامی، اصل ۵۶، حق تعیین سرنوشت از جانب خداوند به مردم داده شده و همین مبنا و توجیهی برای مشارکت دادن مردم در امور مختلف حاکمیت است. اصول قانون اساسی با پاسداشت مردم و حلقه‌های مردمی که در امور مختلف مشارکت داده می‌شوند، حافظ اصلی آرمان انقلاب اسلامی یعنی جمهوری اسلامی هستند و هرگونه تقلیل جمهوریت و بی‌توجهی به این اصول خیانت به آرمان انقلاب است. راه حل در بازگشت به قانون اساسی است.»

چرایی رأی دادن از زبان تریبون آزادی‌ها

برای معرفی پنجمین ویژه‌نامه انتخاباتی نشریه‌های دانشجویی، قرعه به نام نشریه «تریبون آزاده» افتاد. صاحب امتیاز تریبون آزاد، تشکل جامعه اسلامی دانشجویان دانشگاه آزاد همدان است. در شماره ۱ این نشریه به مرور وظایف دانشجویان در قرن ۲۱، شاخصه‌های نماینده اصلاح از دیدگاه مقام معظم رهبری، کلام رهبری درباره نمایندگان مردم و چرایی رای دادن پرداخته است. در بخشی از یادداشت چرا رای به قلم محمدحسین رحیمی، کارشناس حقوق آمده است: «معتبرترین، سهل‌ترین و کم‌هزینه‌ترین راه اعلام صدا و دیدگاه ملتی به نظام سیاسی خود؛ صندوق رای بوده و این گزاره دست‌کم طی یک قرن گذشته در بسیاری از کشورهای جهان اثبات شده است. حال اگر به هر دلیلی تصمیم گرفته شود که راه رفته و آزموده دوباره آزمایش شود؛ خطای آن دامن‌گیر نسل‌های پس از امروز هم خواهد شد. هر گونه تغییر در تصمیم‌گیران و تصمیمات نظام سیاسی اگر از رهگذر رای و صندوق صورت نگیرد؛ فجایی به بار می‌آورد که نمونه‌های آن در خاورمیانه کم نیستند. انتقاد و اعتراض به شرایط موجود اگر با کنارگیری از انتخابات میسر بود، سال‌ها در مسیر احقاق حق رای و استفاده از آن تلاشی صورت نمی‌گرفت. با این وجود و از دیدگاه دیگری می‌توان در پاسخ به این پرسش که چرا باید رای داد، گفت تا از طریق رای صدای جامعه به گوش حکومت برسد که این ارسال بهترین و کم‌هزینه‌ترین مسیر ممکن است.»

نشریه ششمی که در این گزارش به سراغ آن رفته‌ایم، نشریه «همشاگردی» اتحادیه جامعه اسلامی دانشجویان است. ویژه‌نامه انتخاباتی این نشریه، شامل موضوعاتی چون ساختار نظارتی درون پارلمانی، مروری بر ساختار نظارتی مجلس ایران بر رفتار نمایندگان، ورود نمایندگان به مسائل اجرایی می‌شود. در گزارش «دلخور هم بشوید، دخالت نکنید» نوشته امیررضا قره‌شهرک، دبیر جامعه اسلامی دانشجویان دانشگاه مراغه چند تیرتیر بسیار مهم وجود دارد، برای مثال در این یادداشت به اشتباه مجلس در ورود به امور اجرایی و خوف وزیران از تیغ برنده استیضاح اشاره شده است. در بخشی از این یادداشت با میان‌تیر «قانون‌گذاری، نظارت یا دخالت» آمده است: «ورود نمایندگان مجلس به مسائل اجرایی خطری است که رهبر معظم انقلاب در دو دیدار با نمایندگان مردم آن را متذکر می‌شوند. قالیباف گفت بعضی از نمایندگان از این توصیه دلخور شده‌اند، درحالی‌که این توصیه به مصلحت خود شماست؛ چراکه اگر در منطقه‌ای با پیشنهاد یا خدایی ناکرده فشار نماینده‌ای، مسئولی منصوب شود اما عملکرد او مطلوب نباشد، مشخص نیست باید یقه چه کسی را گرفت... واقعا نباید دخالت کنید در انتصابات قانون اساسی نیز وظایف نمایندگان را در دو بخش: ۱. وضع قوانین جدید و اصلاح قوانین گذشته. ۲. نظارت بر حسن اجرای قوانین خلاصه می‌کند ولیکن امکان تذکر، سوال و استیضاح وزیران، تعدادی از نمایندگان را درگیر این ذهنیت می‌کند که شخص آنها در رأس امور هستند و عدم دخالت و اجازه از آنها در امور اجرایی مرتبط به حوزه‌های انتخابیه، مسبب ناراحتی و گاهی اختلالات و دوقطبی‌ها می‌شود.»

مروری بر ساختار نظارتی مجلس با «همشاگردی»

هفتمین و آخرین ویژه‌نامه انتخاباتی، نشریه تحلیلی «خط سفید» از مجمع دانشجویان عدالتخواه دانشگاه شهید باهنر کرمان است. سرتیترهای اصلی این نشریه شامل نانماینده‌گی، ضرورت شرکت در انتخابات، نباید از حق رای گذشت و مشارکت حداکثر است که همان‌طور که از تیرتیرها مشخص است به موضوعاتی همچون دلایل کاهش امیدواری و واژه نماینده، اهمیت داشتن حق رای و تاکید بر مشارکت حداکثری است. در یادداشت نانماینده‌گی، نوشته مهلا مشایخی با اشاره به معنای لغوی واژه نماینده، آمده است: «واژه نماینده از نمایانند نشأت می‌گیرد، یعنی کسی که چیزی را نشان می‌دهد، هر چیزی که مردم را نشان می‌دهد و بازناب مردم است یا مردم به او می‌تایند. نماینده‌گی موضعی است که هر کس قدرت و آگاهی آن را به دست می‌گیرد. نماینده‌گی محدود، مخالف نظام اسلامی و شیعه است. در واقع گسترده نماینده‌گی باید وسیع‌تر شود. در نظام اسلامی نباید فقط ناکامی‌ها نماینده‌گی شوند، بلکه کامیابی‌ها نیز باید نماینده‌گی و پشتیبانی شوند. نانماینده‌گی جایگاهی است که کسانی برچسب‌هایی از قبیل نماینده‌گی به خود می‌زنند ولی مسئولیت خود را به درستی انجام نمی‌دهند.»

مهم قانن اساسی جمهوری اسلامی، توجه به این امر در اصول و روح حاکم بر آن است. بنا بر قانون اساسی جمهوری اسلامی، اصل ۵۶، حق تعیین سرنوشت از جانب خداوند به مردم داده شده و همین مبنا و توجیهی برای مشارکت دادن مردم در امور مختلف حاکمیت است. اصول قانون اساسی با پاسداشت مردم و حلقه‌های مردمی که در امور مختلف مشارکت داده می‌شوند، حافظ اصلی آرمان انقلاب اسلامی یعنی جمهوری اسلامی هستند و هرگونه تقلیل جمهوریت و بی‌توجهی به این اصول خیانت به آرمان انقلاب است. راه حل در بازگشت به قانون اساسی است.»

دبیرکل اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویان علوم سیاسی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

قهر با صندوق‌های رای مردم را از حق خود محروم می‌کند

زهره رضایی
رئیس‌کلان گروه دانشگاه

شماره معکوس برای انتخابات مجلس شروع شده است و کاندیداها در حال تبلیغات در مدت زمان باقی‌مانده هستند. در این بین اما وضعیت بد اقتصادی و گلایه‌مندی‌های موجود در این زمینه، باعث شده تا عده‌ای تلاش کنند بر طبل مشارکت جدی در پای صندوق‌های رای بکوبند. مولفه‌ای که طبیعتا برای برون‌رفت از آن نیازمند برنامه‌ریزی جدی و مشارکت فعال بدنه نخبگانی در کشور است. در این گزارش به سراغ سیدمحمدعلی سیدحنایی، دبیرکل اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویان علوم سیاسی ایران رفتیم تا از نقش بدنه نخبگانی در انتخابات پیش رو بگوید که در ادامه می‌خوانید.

او بیان اینکه در شرایطی که ایجاد شده گویا با یک انسداد سیاسی روبه‌رو هستیم که به سرخوردگی اجتماعی و نخبگانی بدل شده است، گفت: «دلیل این مساله فعال نبودن احزاب و جوامع مدنی است که در سوسی مختلف دارد. یک سو بحث سیاستگذاری‌های کلانی است که شاید در راستای تقویت احزاب و جوامع مدنی حرکت نکرده و سمت دیگر هم عدم فعالیت جامعه و نخبگان است که برای فشارها یا عدم میل لازم از سوی آنها برای احزاب است. منظور از فعال بودن احزاب این است که آنها باید در تمام طول سال فعال بوده و در کنار آموزش، در همه فواصل بحث کادرسازی، تربیت نیرو و مشارکت مردم را دنبال کنند؛ چراکه این اقدامات جزء رسالت احزاب و جوامع مدنی محسوب می‌شود. او ادامه داد: «مشکلی که امروز با آن روبه‌رو هستیم وجود احزاب فعلی و انتخاباتی است درحالی‌که وظیفه احزاب و جوامع مدنی برقراری ارتباط میان دولت و مردم است. همچنین پیگیری و نظارت بر امور

نمایندگانی که از سوی آنها معرفی شده و پاسخگویی نسبت به فعالیت آنها هم از دیگر وظایف آنها محسوب می‌شود. در عمل از طریق احزاب خواسته‌های مردم به حاکمیت منتقل شده و سیاست‌های حاکمیت را هم به صورت مدیریت شده به جامعه منتقل می‌کنند؛ طبیعتا وقتی این ظرفیت وجود نداشته باشد، بین جامعه و حاکمیت اصطکاک به وجود می‌آید و اتفاقاتی مانند گذشته سال گذشته رخ می‌دهد. حتی این اصطکاک چهره نرم هم دارد که از جمله آن می‌توان به قهر اجتماعی و قهر با صندوق رای اشاره کرد که آن هم خود یک معضل بسیار بزرگ است.»

دبیرکل اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویان علوم سیاسی ایران با بیان اینکه برای افزایش مشارکت مردم و جلوگیری از انسداد سیاسی نیازمند وجود احزاب و جوامع مدنی هستیم، افزود: «کاهش مشارکت سیاسی چهار دلیل عمده دارد که اول آن سرخوردگی سیاسی بین قشر نخبگانی و مردم است که دلیل آن هم این است که مردم می‌گویند از انتخابات گذشته نتیجه خاصی نگرفته‌اند و این مساله به دلیل همان نبودن احزاب است. به عبارت دیگر احزاب در کشورهایی که به معنای واقعی کلمه دموکراسی را انجام می‌دهند، هم بحث پیگیری و نظارت و هم پاسخگویی نسبت به عملکرد نمایندگان شان را دارند. نکته مهم اینکه نه تنها خود فرد، بلکه حزب هم نسبت به عملکرد نماینده پاسخگوست. چالش دوم کاهش اعتماد سیاسی است که آن هم به دلیل فضای سیاست‌زده کشور ما است، یعنی ما یک بازی بدون قاعده سیاسی را ایجاد کرده و منافع حزبی را به منافع ملی ترجیح می‌دهیم.»

حنایی بیان داشت: «متأسفانه کشمکش‌های سیاسی وارد فضای عمومی جامعه شده و اجتماع هم از این سیاست‌زدگی، دلزده شده است. علی‌رغم اینکه در برهه‌های مختلف اقدامات خوبی از سوی هر دو جریان سیاسی داشته‌ایم که به نفع منافع ملی بوده، اما متأسفانه

حزب مقابل درصدد تخریب آنچه در انتظار عمومی و چه بین‌المللی برآمده و اختلافات سیاسی داخلی، به اختلافات سیاسی خارجی تبدیل شده است. نکته دیگر هم ما عدم گردش نخبگان سالم و عدم نخبه‌گرایی را شاهد هستیم که آن هم به دلیل نبود احزاب و جوامع مدنی است؛ درحالی‌که گردش نخبگانی سالم لازمه حیات سیستم سیاسی و اجتماعی است.» او افزود: «از ابتدای انقلاب تا امروز شاهد افزایش از سوی هر دو جریان سیاسی بوده‌ایم، یعنی یک جریان فکری سیاسی مردم را کنار زده و به اقلیت رجوع می‌کند، درحالی‌که این مهم برخلاف نظر اسلام و جمهوریت است. در کلام امیرالمومنین بارها رجوع به نظر مردم را از سوی حاکمیت داریم و حتی در سیره خودشان هم با اینکه ایشان مشروریت الهی دارند، اما کلام‌شان این بود که تا مردم مرا نخوانند، حق حکومت بر آنها را نداریم و این صحبتی که گروهی درباره اقلیت مطرح می‌کنند، درست نیست. جریان دیگر هم امنیت‌سازی احزاب را دنبال کرده‌اند و باعث شدند تا فضا سیاسی شود و افراط از هر دو طرف باعث لطمه زدن به احزاب شده است. نکته دیگر اینکه ما حزب سیاسی در کشور نداریم، بلکه جریان سیاسی داریم. البته در تاریخ‌مان احزاب پیشرویی مانند حزب اعتدالیون و عامیون را در دوران جنبش مشروطه داشتیم که بسیار هم مرفقی بوده‌اند. در ابتدای انقلاب هم حزب جمهوری را داشتیم. از این رو حرفی که گاهی مطرح می‌شود که احزاب برای غرب است، اشتباه خواهد بود. نکته دیگر اینکه ما ۷۴ حزب سیاسی ثبت شده در کشور داریم اما همه آنها فصلی و مقطعی هستند و تنها چند ماه مانده به انتخابات فعال و بعد از آن هم تمام می‌شود، یعنی عملا احزاب کارکرد واقعی نداشته و به بنگاه انتخاباتی تبدیل شده‌اند.» دبیرکل اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویان علوم سیاسی ایران تصریح کرد: «عیار دموکراسی و جمهوریت و اسلامی